

Uudenkaupungin kaupungin Ehkäisevän päihdetyön (EPT) vähimmäistietosisältö

Julkaisija
Hyvinvointi- ja vapaa-aikapalvelut
Uudenkaupungin kaupunki

Päätöksentekotiedot
(aika ja päätöksen tekijä)

Sisällys

Alkusanat.....	4
1 Ehkäisevä päihdetyö Uudessakaupungissa.....	5
1.1 Ehkäisevän päihdetyön viitekehys.....	5
1.1.1 Kuntalaki (410/2015)	5
1.1.2 Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021)	5
1.1.3 Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (2015)	5
1.1.4 Terveydenhuoltolaki (1326/2010) ja sosiaalihuoltolaki (1301/2014)	5
1.1.5 Kansalliset ohjelmat.....	6
1.1.6 Varsinais-Suomen mielen hyvinvoinnin, ehkäisevän päihdetyön ja väkivallan ehkäisyn toimintasuunnitelma 2024–2025	6
1.1.7 Uudenkaupungin kaupungin ehkäisevän päihdetyön toimenpidesuunnitelma 2025– 2029	6
2 Vähimmäistietosisältö.....	7
3 Tietoa ja tukea	18
Loppusanat.....	19
Lähteet	20

Alkusanat

Ehkäisevä päihdetyö (EPT) keskittyy ehkäisemään ja vähentämään päihteiden käytön aiheuttamia haittoja niin päihteiden käyttäjille, heidän läheisilleen kuin yhteiskunnalle. Ehkäisevä päihdetyö kattaa alkoholin, tupakan, huumausaineiden ja muiden päihtymiseen käytettävien aineiden sekä rahapelaamisen aiheuttamien haittojen ehkäisyn.

Ehkäisevä päihdetyö on kuntien lakisääteistä toimintaa. Valtakunnallisella tasolla toimintaa koordinoi ja ohjaa Terveystieteiden tutkimuskeskus THL.

1 Ehkäisevä päihdetyö Uudessakaupungissa

Ehkäisevä päihdetyö on osa Uudenkaupungin hyvinvointia ja terveyttä edistävää toimintaa. Uudessakaupungissa toimii Ehkäisevän päihdetyön työryhmä, joka koostuu mm. nuorisotoimen, liikuntatoimen, varhaiskasvatuksen, seurakunnan ja perhekeskuksen edustajista. Työryhmä seuraa ajantasaista tietoa päihteisiin liittyen ja edistää päihteettömyyttä tukevia toimia omissa toimintakentissään. Ehkäisevää päihdetyötä koordinoi ehkäisevän päihdetyön koordinaattori ja työtä toteutetaan yhteistyössä muiden kunnan toimijoiden kanssa. Tätä yhteistyötä ohjaa kaupungin ehkäisevän päihdetyön toimenpidesuunnitelma. Ehkäisevästä päihdetyöstä vastaava toimielin on hyvinvointi- ja vapaa-aikalautakunta.

1.1 Ehkäisevän päihdetyön viitekehys

Laillisen viitekehyksen Suomessa tehtävälle ehkäisevän päihdetyön edistämistyölle määrittelee lainsäädäntö sekä valtakunnalliset strategia- ja ohjelmatyöt.

1.1.1 Kuntalaki (410/2015)

Kuntalaki määrittelee kunnan järjestämisvastuulla olevia tehtäviä ja kunnan tulee järjestää sille erikseen säädetty tehtävät.

1.1.2 Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021)

Kunnan on edistettävä asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä. Kunnan on seurattava hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä, edistää toimillaan asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä sekä raportoitava kuntalaisten elinoloihin vaikuttavista tekijöistä vuosittain. Lisäksi kunta valmistaa valtuustokausittain hyvinvointikertomuksen- ja suunnitelman.

1.1.3 Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (2015)

Kunta huolehtii ehkäisevän päihdetyön organisoinnista ja nimeää ehkäisevän päihdetyön tehtävistä vastaavan toimielimen. Hyvinvointialue tukee alueensa kuntia ehkäisevän päihdetyön toteuttamisessa ja kehittämisessä ja huolehtii ehkäisevän päihdetyön tehtävistä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa.

1.1.4 Terveydenhuoltolaki (1326/2010) ja sosiaalihuoltolaki (1301/2014)

Hyvinvointialueen ja kuntien tulee yhteistyössä toteuttaa toimia, joilla vahvistetaan asukkaiden mielenterveyttä suojaavia tekijöitä. Ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä ja

hyvinvointialueen sekä kunnan vastuualueista säädetään erikseen ehkäisevän päihdetyön järjestämisessä annetussa laissa.

1.1.5 Kansalliset ohjelmat

Sosiaali- ja terveysministeriö johtaa ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitos kehittää ja ohjaa valtakunnallisesti ehkäisevää päihdetyötä koko maassa yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Aluehallintovirastot ohjaavat kuntien ja hyvinvointialueiden ehkäisevää päihdetyötä.

Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) päihde- ja riippuvuusstrategia määrittelee yhteiset painopisteet päihde- ja riippuvuushaittojen vähentämiseksi. Strategian painopisteet ohjaavat ja tukevat suunnittelua, kehittämistä, yhteistyötä ja poliittista päätöksentekoa.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma tukee kunnissa tehtävää ehkäisevää päihdetyötä. Toimintaohjelma pohjautuu Sosiaali- ja terveysministeriön päihde- ja riippuvuusstrategiaan.

1.1.6 Varsinais-Suomen mielen hyvinvoinnin, ehkäisevän päihdetyön ja väkivallan ehkäisyn toimintasuunnitelma 2024–2025

Varsinais-Suomen mielen hyvinvoinnin, ehkäisevän päihdetyön ja väkivallan ehkäisyn toimintasuunnitelman tavoitteena on muodostaa rakenteet ja toimenpidesuunnitelma väkivallan ehkäisyyn, ehkäisevään päihdetyöhön ja mielenhyvinvoinnin edistämiseen Varsinais-Suomen hyvinvointialueen ja kuntien yhteistyönä. Toimintasuunnitelman avulla alueen kunnat, hyvinvointialue ja muut toimijat sopivat yhteisistä konkreettisista toimenpiteistä varsinaissuomalaisen väestön mielen hyvinvoinnin edistämiseksi ja päihteiden, riippuvuuksien ja väkivallan ehkäisemiseksi.

1.1.7 Uudenkaupungin kaupungin ehkäisevän päihdetyön toimenpidesuunnitelma 2025–2029

Ehkäisevän päihdetyön suunnitelmassa on määritelty ehkäisevän päihdetyön tavoitteet ja toimenpiteet väestöryhmittäin. Lisäksi siinä on kuvattu vastuutahot ja seurantamittarit. Suunnitelman tavoitteena on edistää Uudenkaupungin strategian "Oikeenlaista kemiaa" päämääriä: vastuullista kasvua, hyvää elämää ja toimivaa yhteistyötä. Sen tarkoituksena on edistää terveyttä tukevia valintoja ja luoda toimintatapoja kunnan palveluihin, jotka vahvistavat päihteetöntä toimintaympäristöä ja lisätä varhaisen tuen tarjoamista.

Ehkäisevän päihdetyön toimenpidesuunnitelman toimeenpanosta ja seurannasta vastaa ehkäisevän päihdetyön työryhmä, joka arvioi työn edistymistä vuosittain ja koostaa seurantaraportin.

2 Vähimmäistietosisältö

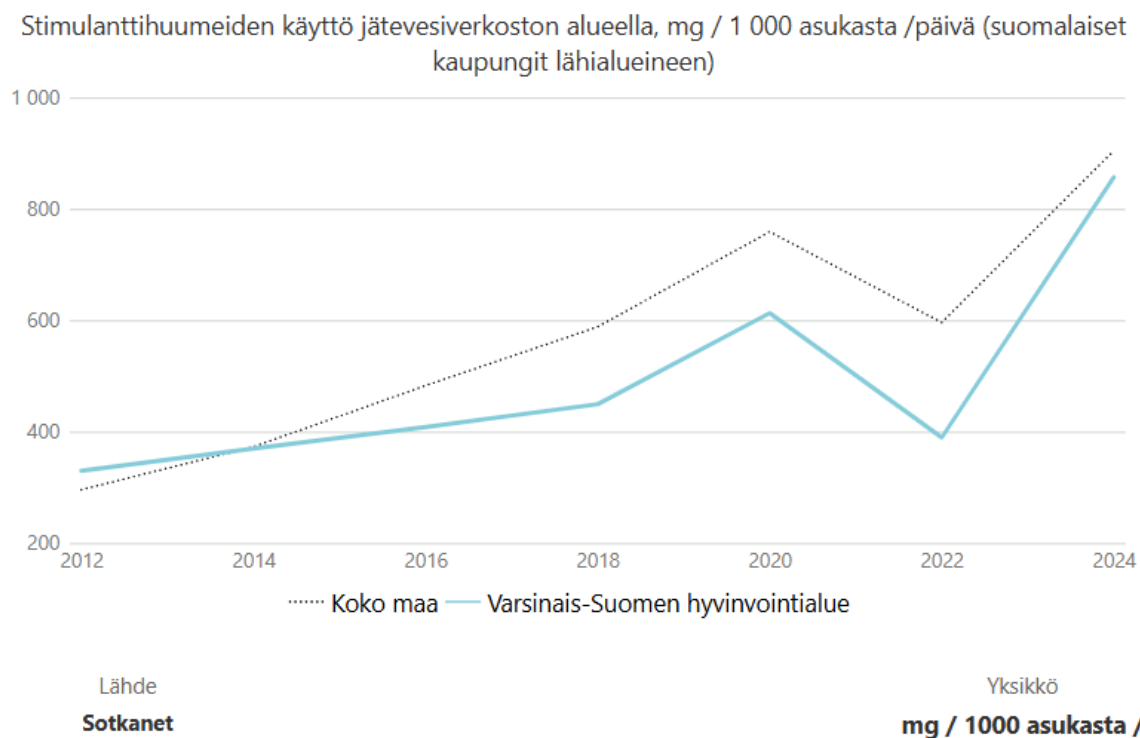
Terveyden ja hyvinvoinninlaitos (THL) on määrittänyt hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen vähimmäistietosisällöt, joita on viimeksi määritelty uudestaan kesällä 2025.

Ehkäisevän päihdetyön osalta indikaattoreita, jotka kertovat väestön päihteidenkäytön tilanteesta on nyt yhteensä 10 kappaletta (taulukko 1).

Taulukko 1. Ehkäisevän päihdetyön indikaattorit.

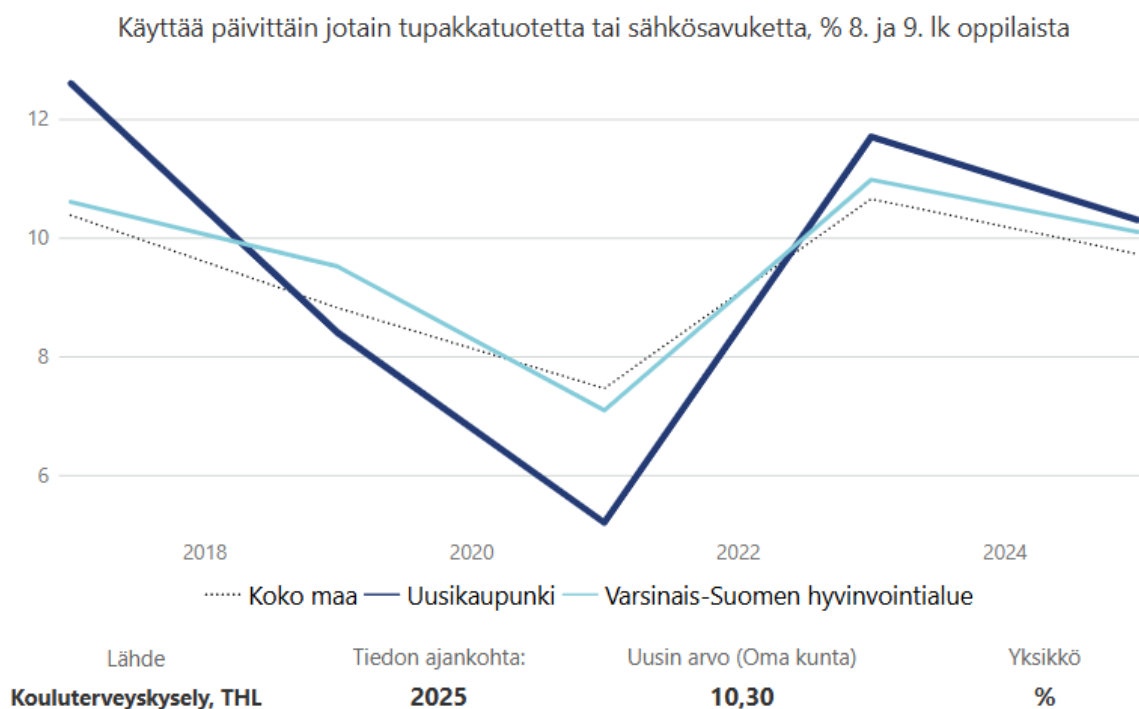
Teema	Väestöryhmä	Indikaattori	Lähde
Päihteet	Koko väestö	Stimulanttihuumeiden käyttö jätevesiverkoston alueella, mg / 1 000 asukasta /päivä (suomalaiset kaupungit lähialueineen)	Sotkanet
Päihteet	Lapset ja nuoret	Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta, % 8. ja 9. lk oppilaista	Kouluterveyskysely, THL
Päihteet	Lapset ja nuoret	Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)	Kouluterveyskysely, THL
Päihteet	Lapset ja nuoret	Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	Kouluterveyskysely, THL
Päihteet	Lapset ja nuoret	Kokeillut kannabista vähintään kaksi kertaa, % 8. ja 9. luokan oppilaista	Kouluterveyskysely, THL
Päihteet	Lapset ja nuoret	Kokeillut kannabista vähintään kaksi kertaa, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	Kouluterveyskysely, THL
Päihteet	Lapset ja nuoret	Kokeillut kannabista vähintään kaksi kertaa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	Kouluterveyskysely, THL
Päihteet	Lapset ja nuoret	Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9.lk oppilaista	Kouluterveyskysely, THL
Päihteet	Lapset ja nuoret	Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % ammattikoulun 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	Kouluterveyskysely, THL
Päihteet	Lapset ja nuoret	Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	Kouluterveyskysely, THL

Taulukko 1.1. Stimulanttihanittihumeiden käyttö jätevesiverkoston alueella.

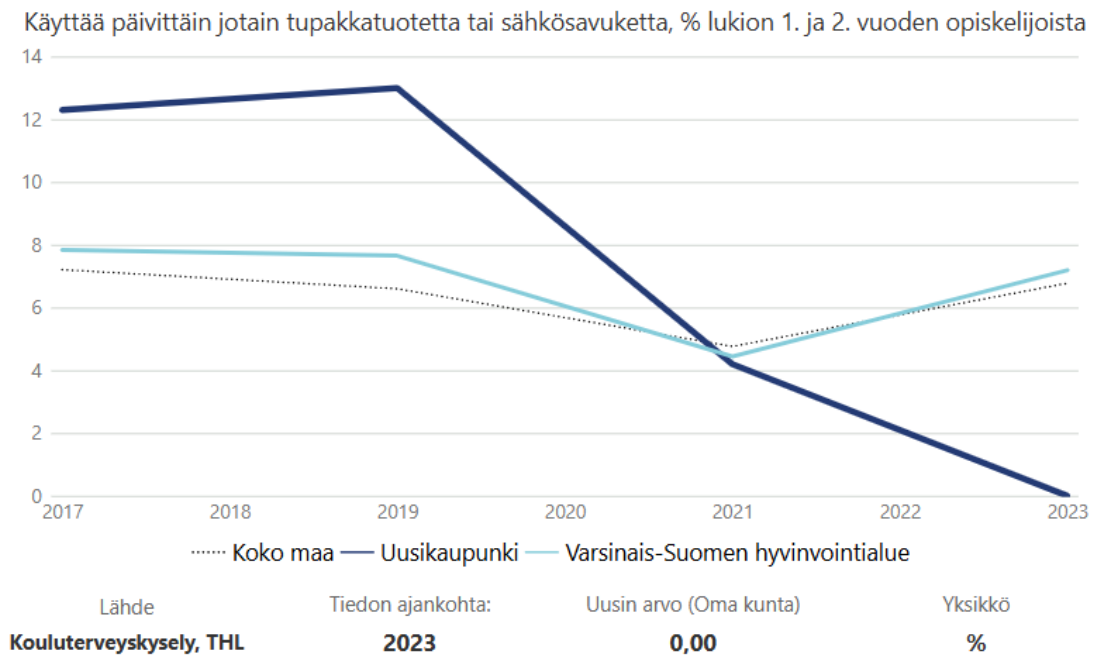
Stimulanttihuumeita ovat päihteet, jotka kiihdyttävät keskushermoston toimintaa. Stimulanttihuumeiden käyttö Varsinais-Suomen hyvinvointialueen kunnissa on noussut selkeästi vuodesta 2022 lähtien.

Taulukko 1.2. Tupakkatuotteiden ja sähkösavukkeiden käyttö 8. ja 9.luokan opiskelijoista.

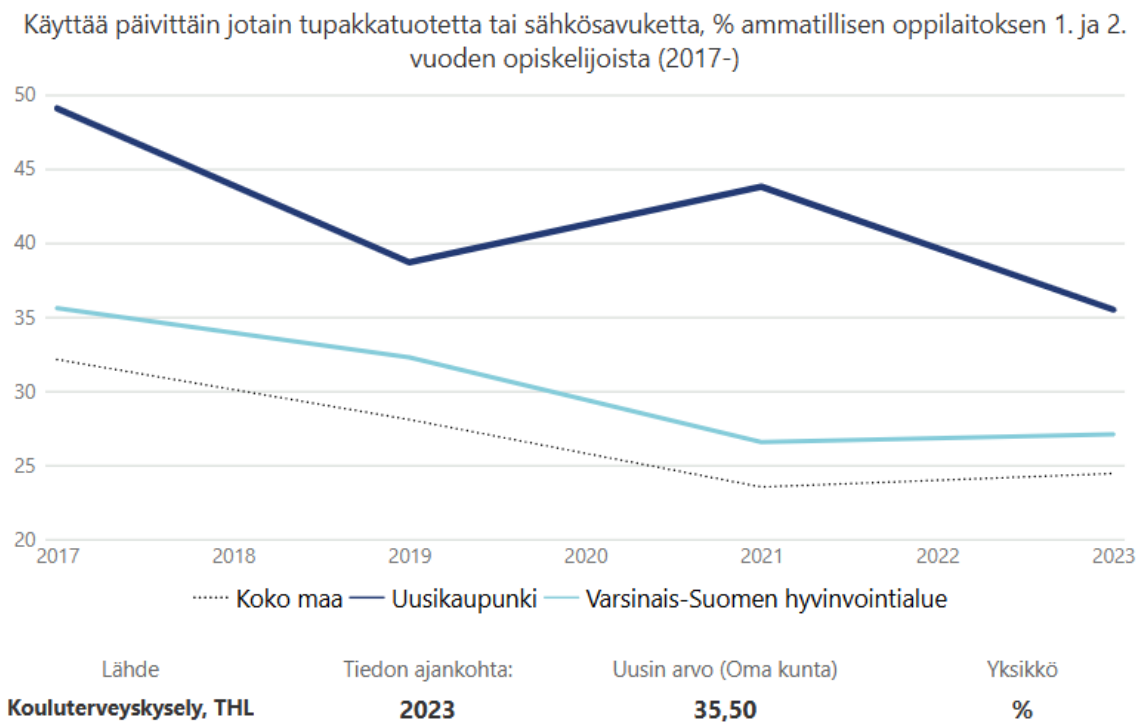
Uudenkaupungin alueella 8. ja 9.luokkalaisten tupakkatuotteiden ja sähkösavukkeiden käyttö on 10,3%. Tämä mukailee sekä alueellista että valtakunnallista käytön tasoa.

Taulukko 1.3. Tupakkatuotteiden ja sähkösavukkeiden käyttö lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista.

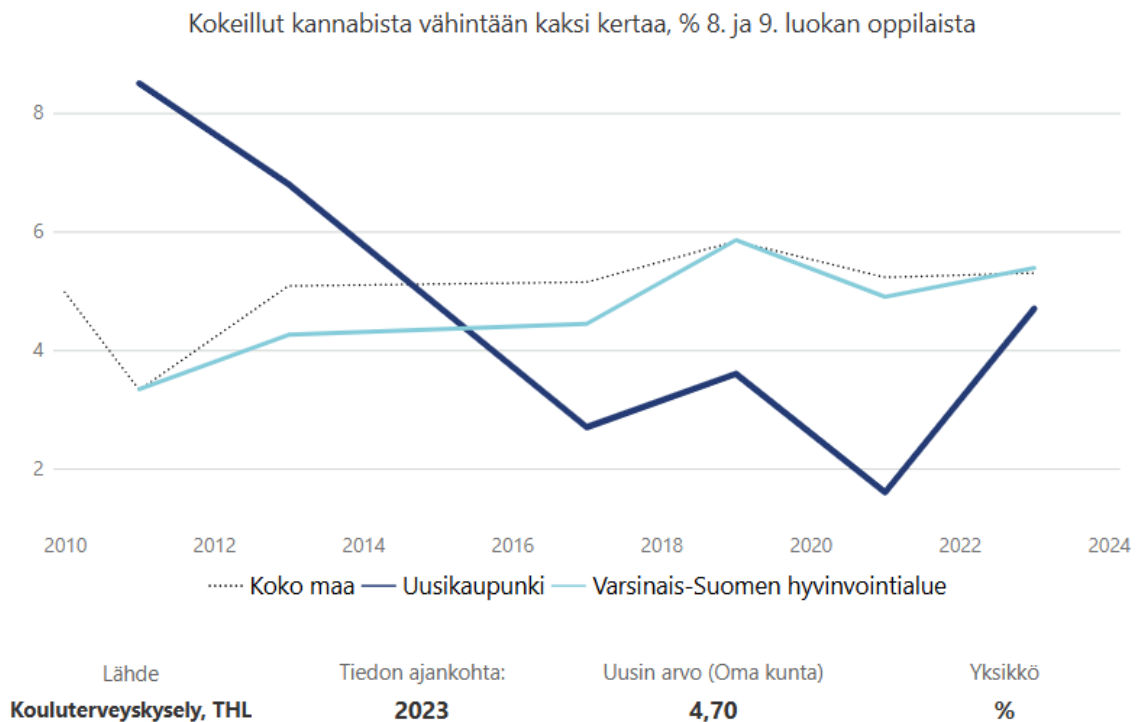
Uudenkaupungin alueella lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden tupakkatuotteiden ja sähkösavukkeiden käyttö on 0%. Tämä on huomattava ero verrattuna Varsinais-Suomen hyvinvointialueeseen sekä valtakunnalliseen tasoon.

Taulukko 1.4. Tupakkatuotteiden ja sähkösavukkeiden käyttö ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista.

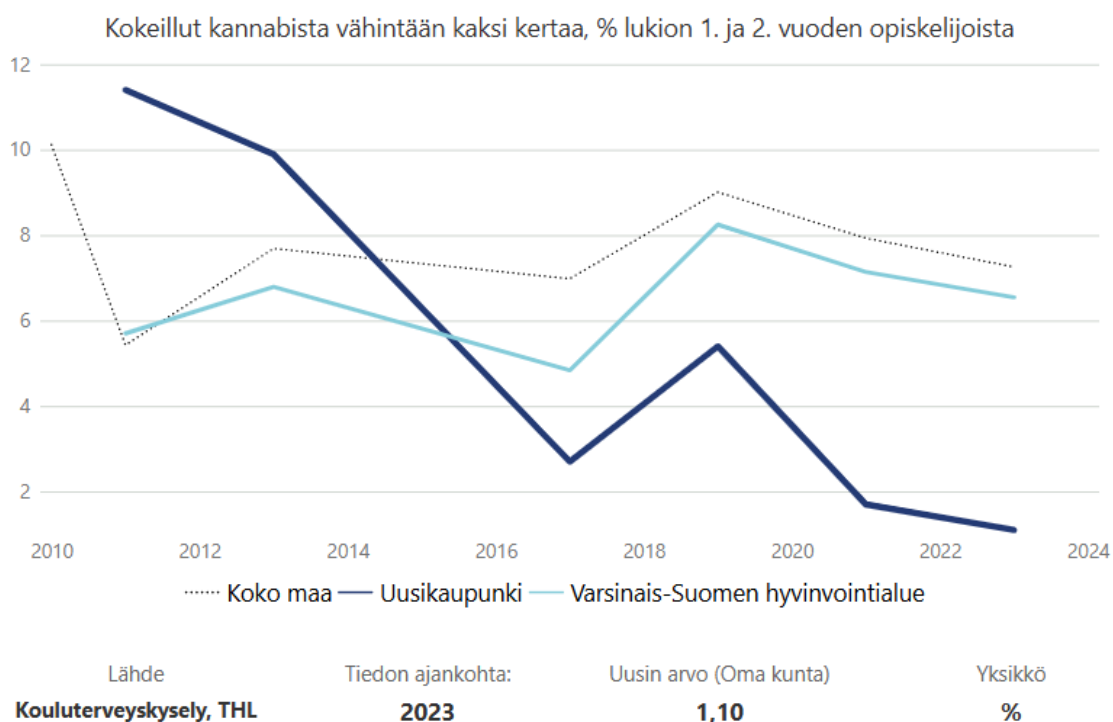
Uudessakaupungissa ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijat käyttävät päivittäin tupakkatuotteita ja sähkösavukkeita huomattavasti enemmän verrattuna Varsinais-Suomen hyvinvointialueeseen ja valtakunnalliseen tasoon. Vuodesta 2017 käyttäjiä tässä ikäryhmässä on ollut 50%, mutta vuoteen 2023 mennessä tuotteiden käyttö on kuitenkin vähentynyt 35,5%.

Taulukko 1.5. Kannabiksen kokeilu 8. ja 9.luokkalaisten oppilaiden parissa.

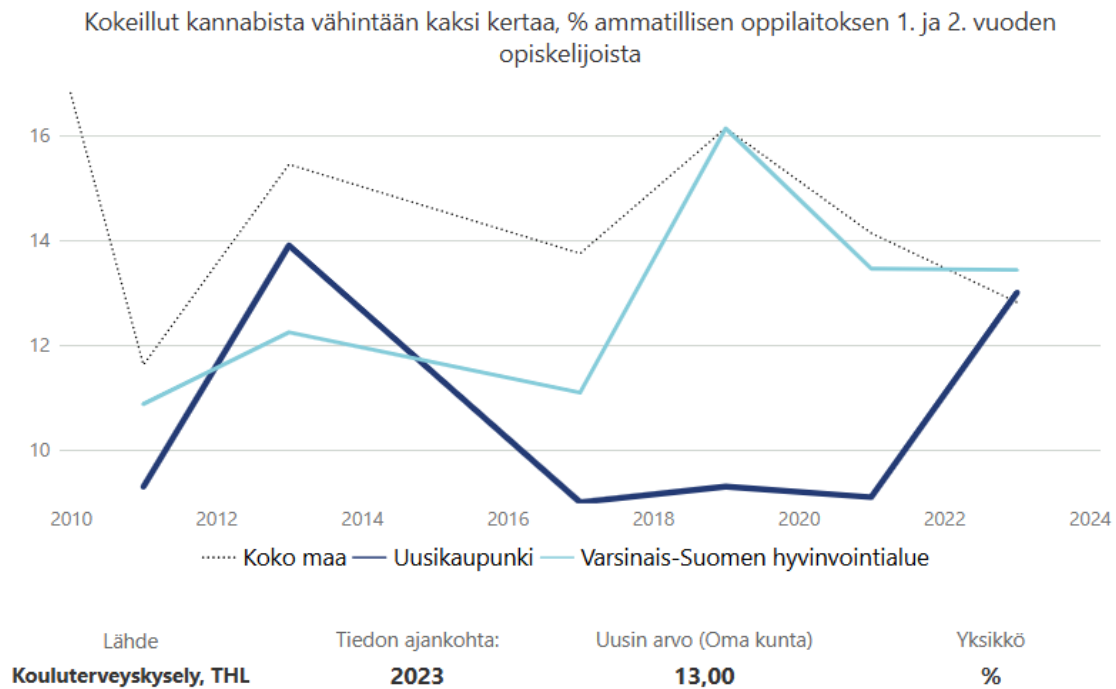
Uudessakaupungissa 8. ja 9.luokkalaisten kannabiskokeilut ovat olleet huomattavasti korkeammat vuodesta 2011 alkaen verrtuna Varsinais-Suomen hyvinvointialueeseen ja valtakunnalliseen tasoon. Vuoteen 2017 saakka kannabiksen kokeilut ovat olleet rajusti laskusuuntaiset, kun taas Varsinais-Suomen hyvinvointialueen ja valtakunnallisen tason kannabiksen kokeilu on ollut selvästi korkeammalla vuosina 2017-2023. Vuodesta 2021 lähtien kannabiksen kokeilu on lähtenyt Uudenkaupungin alueella nousuun.

Taulukko 1.6. Kannabiksen kokeilu lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden parissa.

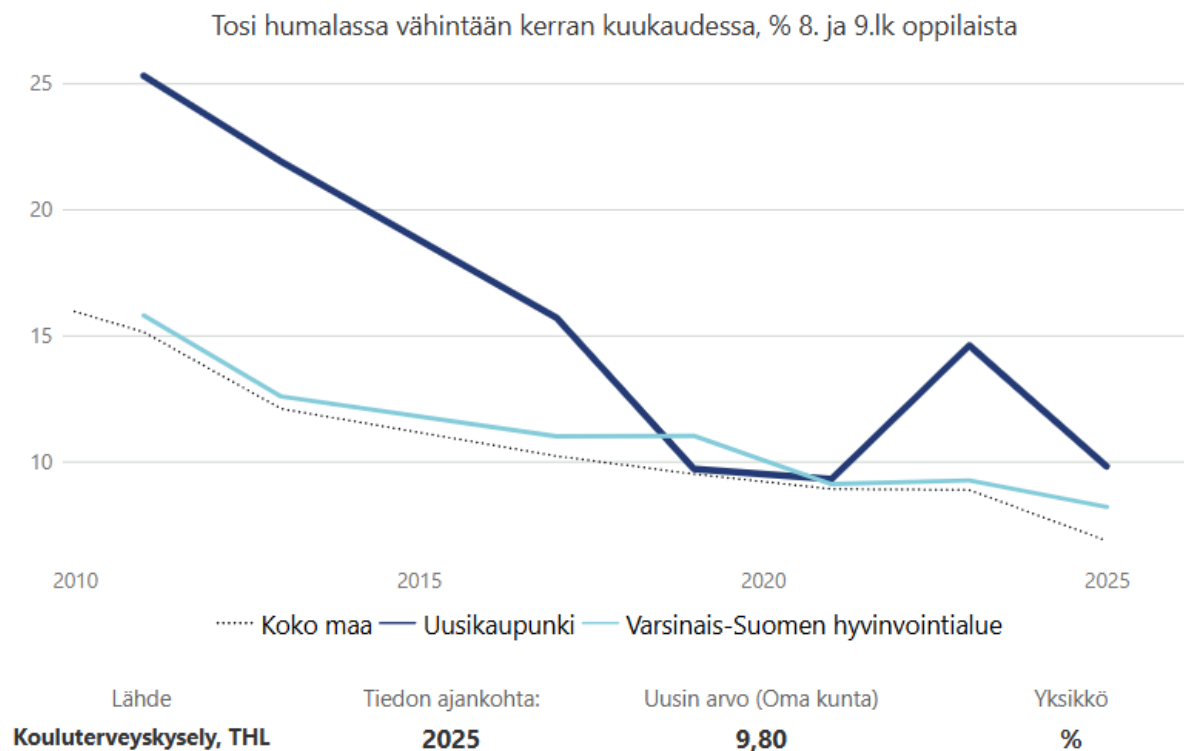
Uudessakaupungissa vuonna 2011 lukion 1. ja 2.luokan opiskelijoista 11% on kokeillut kannabista vähintään kaksi kertaa. Tämän jälkeen kokeilujen määrä on selvästi laskenut ja vuonna 2023 kannabiksen kokeiluja on ollut opiskelijoilla Uudessakaupungissa vain 1,10%. Kannabiksen kokeilut lukioikäisten opiskelijoiden parissa ovat olleet samansuuntaisia Uudessakaupungissa verrattuna Varsinais-Suomen hyvinvointialueen ja valtakunnallisen tason kokeiluihin.

Taulukko 1.7. Kannabiksen kokeilu ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden parissa.

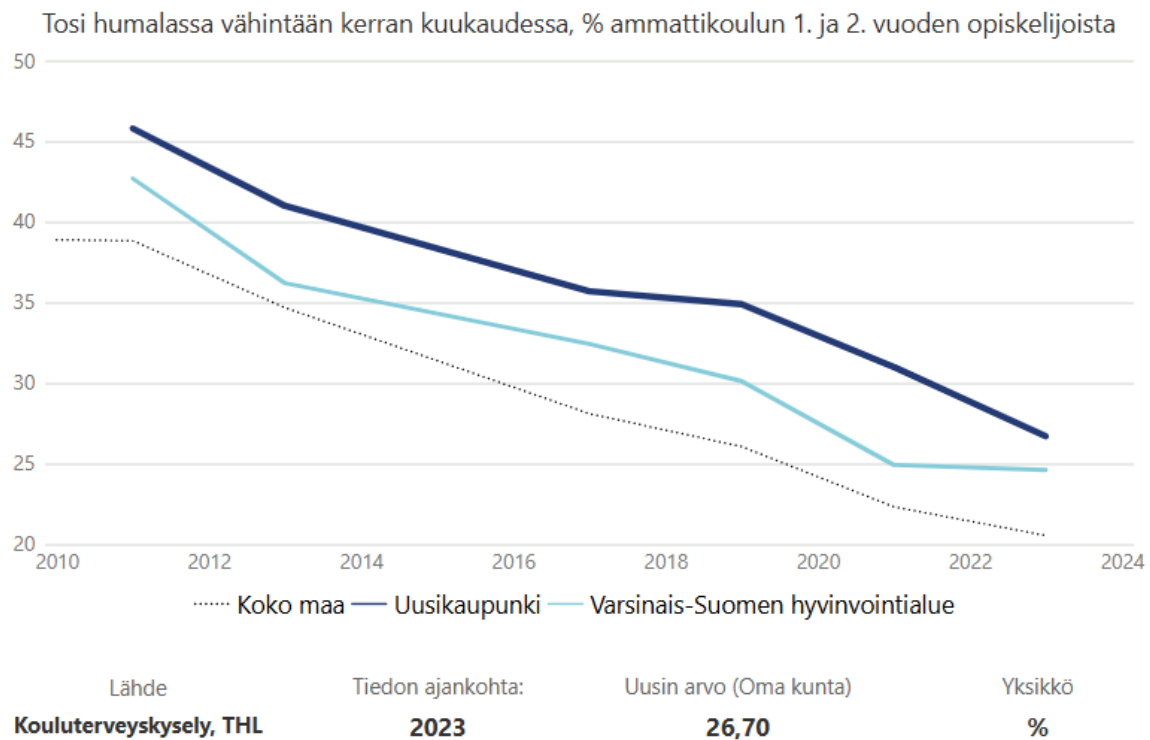
Uudessakaupungissa vuonna 2011 lukion 1. ja 2.luokan opiskelijoista 11% on kokeillu kannabista vähintään kaksi kertaa. Tämän jälkeen kokeilujen määrä on selvästi laskenut ja vuonna 2023 kannabiksen kokeiluja on ollut opiskelijoilla Uudessakaupungissa vain 1,10%. Kannabiksen kokeilut lukioikäisten opiskelijoiden parissa ovat olleet samansuuntaisia Uudessakaupungissa verrattuna Varsinais-Suomen hyvinvointialueen ja valtakunnallisen tason kokeiluihin.

Taulukko 1.8. Tosi humalassa olleiden 8. ja 9.luokkalaisten oppilaiden määrä.

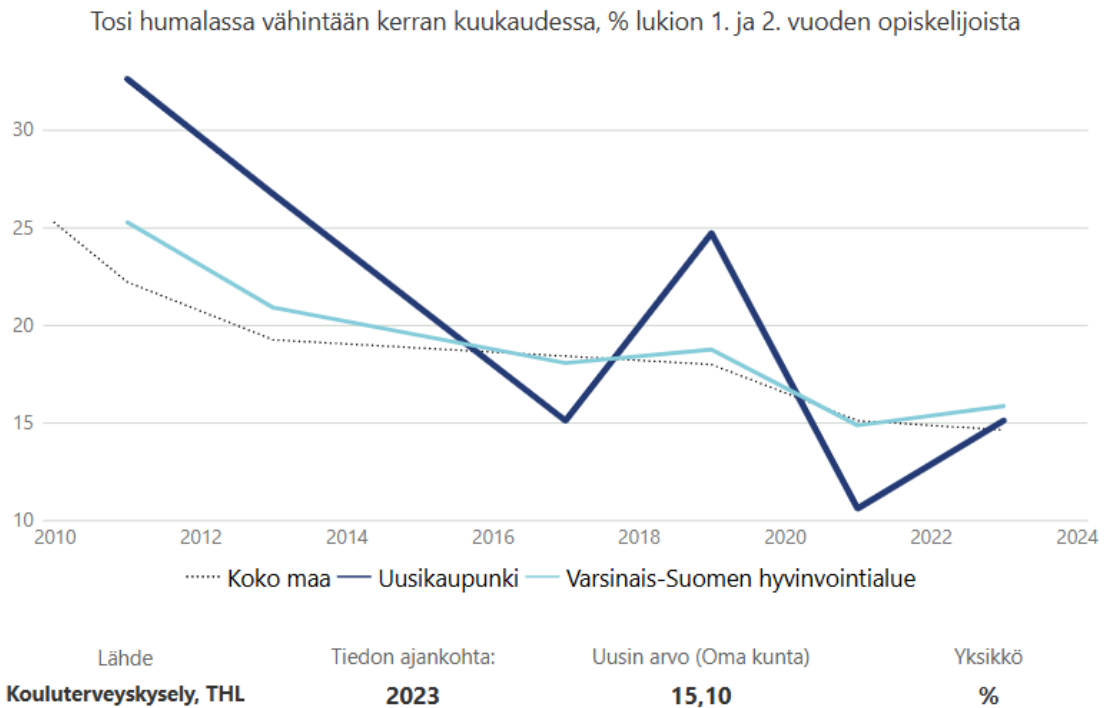
Peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisten tosi humalassa oleminen on selvästi vähentynyt niin Uudessakaupungissa kuin Varsinais-Suomen hyvinvointialueella ja valtakunnallisellakin tasolla. Uudenkaupungin 8. ja 9.luokkalaisista oppilaista kerran kuussa tosi humalassa olleiden määrä on kuitenkin korkeampi kuin muualla maassa. Uudessakaupungissa vuonna 2011 tästä ikäryhmästä on ollut tosi humalassa noin 25%, kun taas vuonna 2025 vain 9,8% on ollut tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa.

Taulukko 1.9. Tosi humalassa olleiden ammattikoulun 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden määrä.

Ammattikoulun 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden humalassa oleminen on selvästi vähentynyt niin Uudessakaupungissa kuin Varsinais-Suomen hyvinvointialueella ja valtakunnallisellakin tasolla. Uudessakaupungissa vuonna 2011 tästä ikäryhmästä on ollut tosi humalassa noin 45%, kun taas vuonna 2023 vain 26,7% on ollut tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa.

Taulukko 1.10. Tosi humalassa olleiden lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden määrä.

Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden humalassa oleminen on selvästi vähentynyt niin Uudessakaupungissa kuin Varsinais-Suomen hyvinvointialueella ja valtakunnallisellakin tasolla. Uudessakaupungissa vuonna 2011 tästä ikäryhmästä on ollut tosi humalassa noin 35%, kun taas vuonna 2023 vain 15% on ollut tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa.

3 Tietoa ja tukea

Uudenkaupungin kaupungin EPT- koordinaattorin lisäksi ehkäisevästä päihdetyöstä saa tietoa ja tukea niin valtakunnallisista kuin paikallisista järjestöistä. Esimerkiksi seuraavat toimijat tarjoavat tietoa päihdetyöstä sekä tukea ja neuvoja. Valtakunnallisella tasolla tietoa ja tukea tarjoavat muun muassa Päihdelinkki, Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry, MLL, Terveiden ja hyvinvoinninlaitos THL ja Mielenterveystalo. Näistä saa luotettavaa terveystietoa ja neuvontaa päihteisiin ja riippuvuuksiin liittyen.

Päihdepalveluja Varsinais-Suomen alueella järjestää hyvinvointialue Varha. Uudenkaupungin alueella toimii lisäksi päihteettömyyttä tukevia järjestöjä, kuten Uudenkaupungin A-kilta, Varsinais-Suomen mielenterveysomaiset Finfami ry, Varsinais-Suomen Sininauha ry, Fingerroos säätiön löytävä vanhustyö sekä Linkki-toiminta nuorille ja huoltajille.

Loppusanat

Ehkäisevä päihdetyö on pitkäjänteistä ja monialaista työtä, joka rakentuu tietoon ja yhteistyöhön. Tähän raporttiin on koottu toiminnan viitekehys, keskeiset indikaattorit, jotka antavat suuntaviivat EPT- toteuttamiselle Uudessakaupungissa. Tämän tiedon avulla Uudenkaupungin kaupunki, viranhaltijat, luottamushenkilöt ja muut yhteistyökumppanit voivat seurata päihteiden käytön kehitystä kaupungissa sekä suunnitella toimenpiteitä entistä tarkemmin tietoon perustuen.

Jatkuva seuranta, avoin yhteistyö ja ennaltaehkäisevien toimintamallien vahvistaminen ovat välttämättömiä, jotta päihteiden käytön haittoja voidaan vähentää ja kuntalaisten hyvinvointia edistää. Yhdessä toimimalla on mahdollista rakentaa entistä turvallisempi ja terveempi Uusikaupunki – ympäristö, jossa jokaisella on mahdollisuus kasvaa, elää ja voida hyvin.

Lähteet

Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä

[Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 523/2015 - Säädökset alkuperäisinä - FINLEX®](#)

Sosiaalihuoltolaki

[Sosiaalihuoltolaki | 1301/2014 | Lainsäädäntö | Finlex](#)

Terveydenhuoltolaki

[Terveydenhuoltolaki | 1326/2010 | Lainsäädäntö | Finlex](#)

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä

[Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä | 612/2021 | Suomen säädöskokoelma | Finlex](#)

Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) päihde- ja riippuvuusstrategia:

[Päihde- ja riippuvuusstrategia. Yhteiset suuntaviivat vuoteen 2030](#)

Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma

[Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma - THL](#)

Ehkäisevän päihdetyön toimenpidesuunnitelma 2025-2029

<https://uusikaupunki.oncloudos.com/kokous/2025481-4-19479.PDF>

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen ehkäisevän päihdetyön toimenpidesuunnitelma 2024-2025:

 [Varsinais-Suomen mielen hyvinvoinnin, ehkäisevän päihdetyön ja väkivallan ehkäisyn toimintasuunnitelma 2024 - 2025 FINAL.pptx](#)

Kiitos

Jan Vuorenlaakso, hyvinvointijohtaja

Jennika Salonen, ehkäisevän päihdetyön koordinaattori

